

Ringerike kommune

Finansrapport 2. tertial 2013

Innholdsfortegnelse

Innledning	2
Overordnet finansiell strategi og stilling	2
Utviklingen i netto finansutgifter	2
Samlet oversikt over kortsiktig plassering, langsiktig plassering og gjeld	3
Utviklingen i markedet	4
Forvaltningen av finansielle aktiva	5
Kortsiktige finansielle aktiva	5
Langsiktige finansielle aktiva	9
Forvaltningen av finansielle passiva	10

Innledning

Kommunestyret er ansvarlig for kommunens finansforvaltning. Nytt reglement, som følge av ny forskrift om kommuners finansforvaltning, ble vedtatt av kommunestyret 24.06.10, sak 61/10.

I tråd med finansreglementet skal det rapporteres hvert tertial, samt utarbeides en årsrapport for finansområdet. Årsrapporten skal inneholde en egen redegjørelse for hvordan kommunens finansportefølje har blitt forvaltet i det aktuelle regnskapsår. Herunder skåesentlige endringer i finansporteføljens sammensetning og risikoprofil presiseres særskilt.

Overordnet finansiell strategi og stilling

Følgende finansielle strategi er lagt til grunn 2. tertial 2013, i tråd med finansreglementet:

“Med utgangspunkt i kommunelovens grunnprinsipper om optimal utnyttelse av tilgjengelige ressurser og med sikte på å kunne gi et best mulig stabilt tjenestetilbud, skal finansforvaltningen:

- *Sikre stor grad av forutsigbarhet i kommunens finansielle stilling. Strategien skal bidra til stabilitet og langsiktig finansforvaltning.*
- *Finansforvaltningen skal forvaltes som en helhet hvor en søker å sikre en rimelig avkastning samt stabile og lave netto finansutgifter innenfor definerte risikorammer.*
- *Kommunen skal ikke investere i kompliserte produkter som krever daglig oppfølging.*”

Etter flere år med driftsunderskudd er kommunens finansielle stilling krevende. Netto finansutgifter ligger på et relativt lavt nivå, men det skyldes lave renteutgifter og kan ikke forventes å vedvare. I forbindelse med årets låneopptak har forutsigbarhet og risikorammer ligget til grunn for vurderingene. Kommunen har ikke investert i kompliserte produkter.

Utviklingen i netto finansutgifter

Ved å bruke den overordnede finansielle strategien skal kommunens finansportefølje forvaltes slik at en søker å oppnå lavest mulig netto

finansutgifter over tid med en akseptabel risiko. Målsettingen for avkastningen og kommunens netto finansutgifter fastsettes av kommunestyret gjennom den årlige budsjettbehandlingen.

Finansinntektene består av renteinntekter på bankinnskudd, utbytte fra selskaper og mottatte avdrag på utlån som inntektsføres i investeringsregnskapet. Finansutgiftene består av renteutgifter og avdrag på investeringslån samt avdrag på startlån og etableringslån som utgiftsføres i investeringsregnskapet.

Tabellen nedenfor viser utviklingen i netto finansutgifter i perioden 2012-2013:

(Inntekter har negativt fortegn, utgifter har positivt fortegn)

Mill. kr	Regnskap 2012	2. tertial 2012	2. tertial 2013	Revidert årsbudsjett 2013
Renteinntekter og utbytte	-29,3	-16,7	-13,3	-24,3
Gevinst fin.instrumenter	0	0	0	0
Sum finansinntekter	-29,3	-16,7	-13,3	-24,3
Renteutg., provisjoner m.m	30,1	9,7	11,3	33,6
Tap finansielle instrumenter	0	0	0	0
Avdrag på lån	41	20,5	22,5	42
Sum finansutgifter	71,1	30,2	33,8	75,6
Netto finansutgifter	41,8	13,5	20,5	51,3

Netto finansutgifter per 2.tertial 2013 er høyere enn på samme tidspunkt i 2012. Økningen skyldes i hovedsak at investeringsgjelden vokste med om lag 40 mill. kroner i løpet av 2012. I tillegg økte rente- og avdragsutgifter som følge av terminforfall i august på det nye låneopptaket i 2013. Lavere utbytte reduserer finansinntektene og medfører også økte netto finansutgifter.

For den delen av låneporteføljen som ikke har fastrente gjelder flytende rentebetingelser. Gjennomsnittlig vektet flytende rente har vært 2,25 prosent både i 1. og 2. tertial 2013. Budsjettert gjennomsnittlig flytende rente i 2013 er 2,9 prosent. Renteutgiftene blir derfor lavere enn budsjettert, selv om årets låneopptak ble inngått til en fastrente på 3,86 prosent (budsjettert til 3,2 prosent).

Samlet oversikt over kortsiktig plassering, langsiktig plassering og gjeld

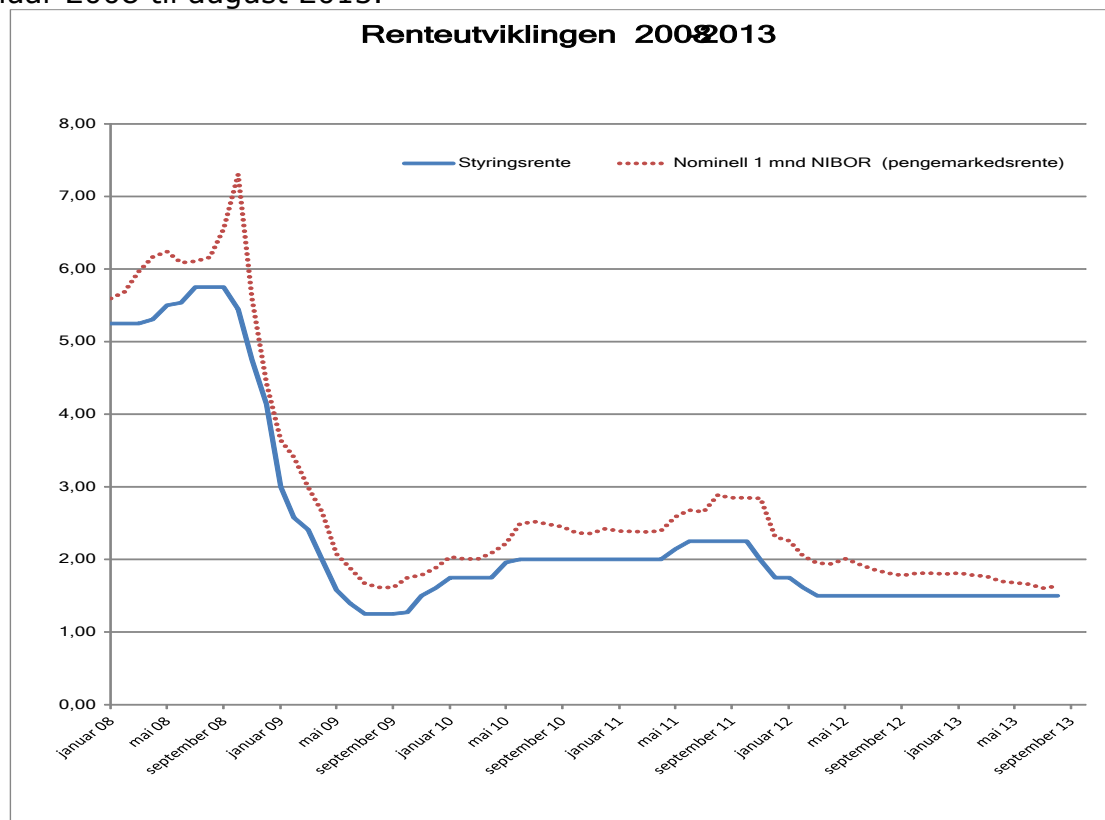
I følge finansreglementet skal det rapporteres på beløp samlet og for henholdsvis kortsiktig plassering, langsiktig plassering og gjeld. Tabellen nedenfor gir en oversikt over dette.

(Beløp i mill. kroner)	Regnskap 2012	2. tertial 2012	2. tertial 2013
Kortsiktig plassering <i>(kasse, bankinnskudd og obligasjoner)</i>	118,4	199,2	182,0
Langsiktig plassering <i>(aksjer og andeler i selskaper og kommunale samarbeid)</i>	199,7	196,5	204,3
Gjeld	-960,9	-966,2	-1 051,2
Samlet nettoverdi	-642,8	-570,5	-664,9

Samlet nettoverdi er mer negativ per 2.tertial 2013 i forhold til 2. tertial 2012. Gjeldsnivået er økt fra samme periode i fjor som en følge av nytt låneopptak til investeringer i 2013 og nye startlån fra Husbanken. Så lenge låneopptakene er høyere enn avdragsnivået det enkelte år, vil gjelden stige. Selv med ekstraordinære avdrag på startlån, er disse som regel for lave i forhold til nye startlånsopptak.

Utviklingen i markedet

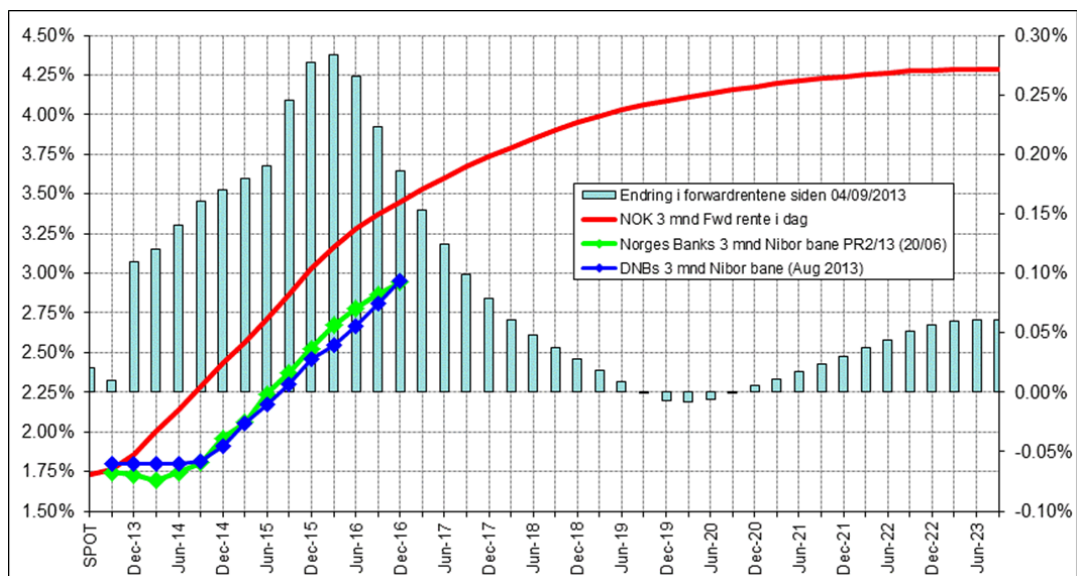
Figuren nedenfor viser utviklingen i styringsrenten og pengemarkedsrenten fra januar 2008 til august 2013.

Norges Banks hovedstyre besluttet på sitt rentemøte den 19. september å holde styringsrenten uendret på 1,5 prosent. Styringsrenten er lavere enn normalt fordi det lenge har vært utsikter til lav prisvekst og fordi rentene ute er svært lave. Det er anslått at styringsrenten vil holde seg på dagens nivå frem til sommeren før den gradvis vil øke til et mer normalt nivå.

Den senere tiden har det vært stigende forventninger til økt rentenivå fordi veksten i flere industriland har tiltatt. Konsumprisveksten har vært høyere enn forventet, men Norges Bank mener at utsiktene for prisveksten er at den vil være i underkant av 2,5 prosent også de neste årene. De lange rentene i USA har steget i løpet av sommeren. Det har vært usikkerhet om såkalte oppkjøpsprogrammer skulle fortsette, men inntil videre fortsetter USA støttekjøpene. Det er derfor flere forhold som har motsatt effekt til stigende renteforventninger. Veksten i norsk økonomi har også vært lavere enn tidligere antatt.

Grafen nedenfor viser hvilke forventninger Norges Bank, DNB og markedet generelt har til utviklingen i rentenivået frem i tid. Kurvene viser de norske rentebanene frem i tid (FRA).

Grafen er fra 11. september, dagen etter at det kom overraskende høye inflasjonstall for Norge. Reaksjonen ble en stor bevegelse i rentene, mest i fronten av kurven, mens det er små utslag lenger ut. I følge denne grafen priset markedet inn første renteheving i 1. kvartal 2014. Situasjonen har roet seg noe siden den gang, jf. Norges Banks rentemøte 19. september.

Tendensen er likevel at både norske og utenlandske renter trekker oppover. Nivået på rentene viser nå at det er lite potensiale for nedgang, men store muligheter for renteoppgang.

Forvaltningen av finansielle aktiva

Aktiva betegner kommunens finansielle eierandeler som inngår i en investeringsportefølje. Det kan for eksempel være kontantinnskudd, verdipapirer, aksjer, obligasjoner mv. Det skilles mellom langsiktige og kortsiktige aktiva. I kommunens finansreglement er kortsiktige finansielle aktiva definert som ledig likviditet og andre midler beregnet til driftsformål. Langsiktige finansielle aktiva er midler adskilt fra kommunens midler beregnet for driftsformål, og skiller seg fra sistnevnte ved at forvaltningen av disse midlene ikke er utslagsgivende for kommunens tjenesteproduksjon på kort sikt. I det følgende blir det rapportert på kortsiktige og langsiktige finansielle aktiva hver for seg.

Kortsiktige finansielle aktiva

Etter Kommunelovens § 52 nr. 3 skal kommunen ha midler til å dekke sine betalingsforpliktelser til forfall. Ved forvaltning av ledig likviditet og andre midler beregnet for driftsformål skal det legges vekt på lav finansiell risiko og høy likviditet.

Kommunens likvide midler vil bestå av følgende deler:

- *Driftslikviditeten*: skal sikre det behov for likviditet som oppstår som følge av tidsforskjell mellom inn- og utbetalinger. Driftslikviditeten inkluderer trekkrettighet i konsernkontosystemet.
- *Overskuddslikviditet*: kortsiktig likviditetsoverskudd bestående av likvide midler utover den nødvendige driftslikviditet.

Driftslikviditeten skal som hovedregel plasseres innenfor konsernkonto hos hovedbankforbindelsen. Plassering av kommunens overskuddslikviditet kan gjøres innenfor den investeringshorisont som avdekkes via likviditetsprognosen. Overskuddslikviditet plasseres på høyrentekonti eller papirer med tilsvarende sikkerhet.

Ringerike kommune har til enhver tid i 2. tertial 2013 hatt likviditet til å dekke sine betalingsforpliktelser ved forfall. Det er vanlig at store virksomheter, som kommunen, har en trekkrettighet hos sin hovedbankforbindelse som kan brukes ved behov for likviditet, dvs. når kommunen periodevis ikke har nok penger til å betale regninger og lønn. Siden Ringerike kommune er i ROBEK registeret, må en trekkrettighet godkjennes av Fylkesmannen. Det er søkt om 150 mill. kroner i trekkrettighet for 2013. Fylkesmannen har godkjent dette, men anmoder kommunen om å bruke trekkrettigheten i svært begrenset grad. Trekkrettigheten er ikke benyttet hittil i 2013, men det kan oppstå behov som gjør at den må benyttes. Tendensen er at likviditeten ofte er dårligere mot slutten av et år.

Forholdet mellom omløpsmidler (kontanter, bankinnskudd og kortsiktige fordringer) og kortsiktig gjeld indikerer kommunens betalingsevne/likviditet:

(Beløp i hele kroner)

Omløpsmidler	Regnskap 2012	2. tertial 2012	2. tertial 2013
Kortsiktige fordringer	95 500 473	29 462 106	45 757 547
Premieavvik	147 434 711	71 265 515	147 434 711
Kasse, bankinnskudd	118 423 107	199 208 770	182 016 001
Obligasjoner	14 000	15 000	14 000
Sertifikater	-	-	-
Aksjer og andeler	-	-	-
Sum omløpsmidler	361 372 291	299 951 391	375 222 259

Kortsiktig gjeld			
Kassakredittlån	-	-	-
Annen kortsiktig gjeld	223 749 265	153 582 854	159 348 756
Premieavvik	6 848 409	3 486 116	6 848 409
Sum kortsiktig gjeld	230 597 674	157 068 970	166 197 165

Likviditetsgrad 1	1,57	1,91	2,26
-------------------	------	------	------

Likviditetsgrad 2	0,51	1,27	1,10
-------------------	------	------	------

Likviditetsgrad 1 viser forholdet mellom omløpsmidler og kortsiktig gjeld.

Likviditetsgrad 1 bør ikke være lavere enn tallet 2. Det betyr at omløpsmidlene bør utgjøre mer enn dobbelt så mye som den kortsiktige gjelden.

Likviditetsgrad 2 viser forholdet mellom de mest likvide omløpsmidlene og kortsiktig gjeld.

Bør ikke være lavere enn tallet 1. Det betyr at de mest likvide omløpsmidlene i sum bør være større enn den kortsiktige gjelden.

Som det fremkommer av oversikten over, er likviditeten for de mest likvide omløpsmidlene omtrent på samme nivå i 2. tertial 2013 i forhold til samme tid i 2012. Den er på et tilfredsstillende nivå da forholdstallet er større enn 1. Når det gjelder likviditetsgrad 1 ser det ut som den er styrket, men dette avhenger av hvorvidt man medregner premieavviket eller ikke. Dersom premieavviket hadde blitt redusert med for eksempel 100 mill. kroner, ville likviditetsgrad 1 blitt redusert til 1,66 ved utgangen av 2. tertial (fra 2,26). Likviditetsgrad 1 ville da vært under anbefalt nivå.

Kommentar til premieavviksordningen

Budsjett- og analyseavdelingen har stilt spørsmål til KS, Nkkf og KLP vedrørende det høye premieavviket, men avventer fortsatt svar på våre spørsmål. Vi har stilt spørsmålet om det kan være en årsakssammenheng mellom høyt premieavvik og arbeidstakers andel av pensjonsforsikringspremien som blir medregnet i premieavviket. I tillegg har vi bemerket at premieavviket «pynter på» likviditetsgrad 1 og stilt spørsmål ved riktigheten av dette. Nok et underlig fenomen med premieavviket er at det øker dersom forventet avkastning på pensjonsmidlene øker, isolert sett. Økt avkastning medfører lavere netto pensjonskostnad som igjen medfører høyere premieavvik.

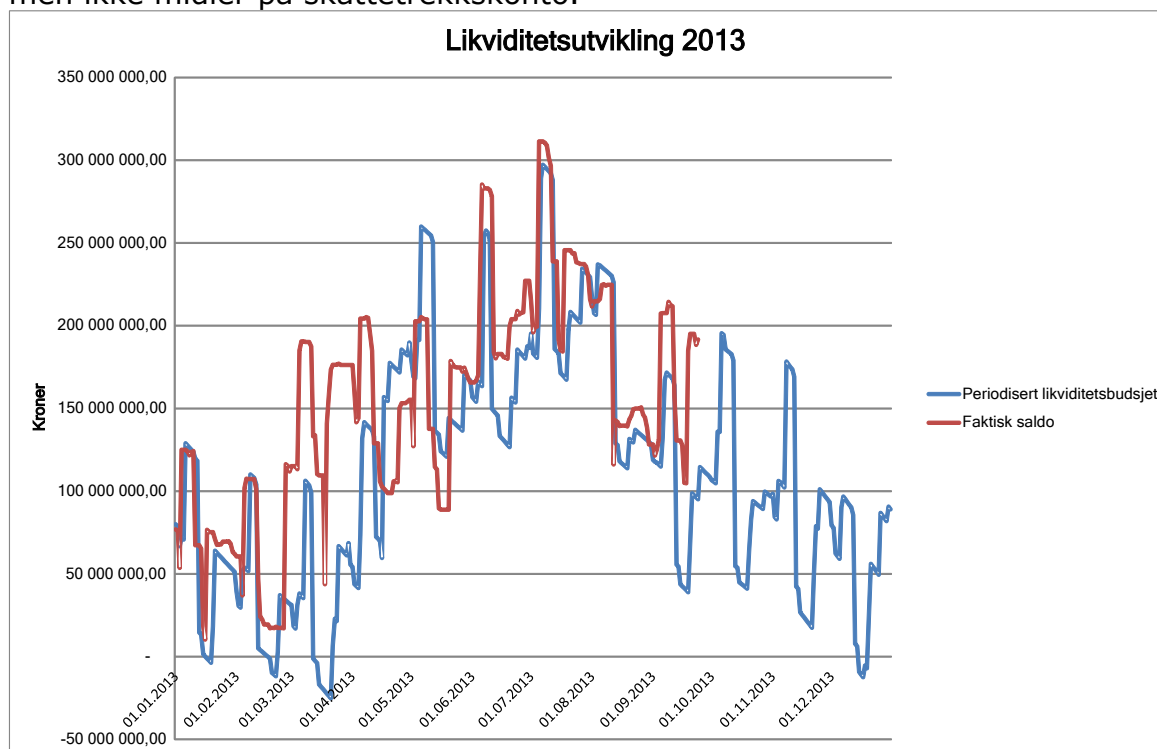
I forskrift om årsregnskap og årsberetning (for kommuner og fylkeskommuner) § 13-1 bokstav D defineres årets premieavvik som differansen mellom årets pensjonspremie og årets netto pensjonskostnad. Begrepet årets pensjonspremie

kan tolkes på minst 2 ulike måter; enten den totale pensjonspremien som innbetales til KLP, eller kommunens andel av pensjonsforsikringspremien eksklusiv arbeidstakers andel. Premieavviket blir betydelig høyere når arbeidstakers andel av pensjonspremien medregnes. Ettersom samlet premieavvik i landets kommuner utgjør om lag 28 mrd. kroner, tyder det på at kommunene har anvendt førstnevnte tolkning av regelverket. KLPs beregningsmodeller baseres på bruttoverdier, det vil si at utregningene ikke tar hensyn til hvordan premieinnbetalingene finansieres fra kommunenes side.

Hensikten med premieavviksordningen har ikke vært at arbeidstakers andel skal påvirke kommunens driftsresultat det enkelte regnskapsår. Ifølge KLP er hensikten med ordningen at det ikke skulle bli så store resultatsvingninger for kommunene i år med hovedoppgjør og mellomoppgjør. Mesteparten av inntektsføringen av det høye premieavviket i årsavslutningen 2012 har ikke noe med kommunens drift å gjøre, men ga et betydelig forbedret resultat som ble brukt til å redusere tidligere års underskudd. Det økonomiske handlingsrommet er således ikke forbedret i den størrelsesorden driftsresultatet skulle tilsi. Balanseført og aktivert premieavvik må på et eller annet tidspunkt reverseres. Forskriftens § 13-5 bokstav D sier blant annet at beregningsforutsetningene vedrørende årets netto pensjonsforpliktelse og netto pensjonskostnad skal fastsettes slik at de akkumulerte årlige premieavvik over tid går mot null. Ved utgangen av 2012 var akkumulert premieavvik inkludert arbeidsgiveravgift 140,6 mill. kroner. Det vil si at premieavviket økte med hele 72,8 mill. kroner i løpet av 2012.

Figuren nedenfor viser den faktiske saldoen på kommunens konsernkonto hittil i 2013 og likviditetsbudsjettet. Konsernkontoen omfatter samtlige tilgjengelige kontanter (bortsett fra mindre kontantkasser i enkelte virksomheter) en

mindre buffer hos gammel hovedbank). Midlene inkluderer også bundne fond, men ikke midler på skattetrekkkonto.

Den faktiske likviditetsutviklingen har vært om lag i tråd med budsjett i 2. tertial. Årets lån til investeringer ble tatt opp i slutten av februar, og derfor er faktisk saldo høyere enn budsjett i mars og april frem til budsjettert låneopptak i april. Den faktiske saldoen ligger over budsjett i juni da halvparten av årets startlånsøknad ble utbetalt fra Husbanken.

I likviditetsbudsjettet for 2013 er det ikke tatt høyde for investeringer som ikke er utført og betalt i 2012. Nå ser det ut til at flere investeringsprosjekter blir skjøvet frem i tid slik at det ikke blir så stort press på likviditeten som det kunne ha blitt hvis alle vedtatte investeringer skulle gjennomføres inneværende år (drøyt 200 mill. kroner). Likviditeten ser bra ut for 2013, men utfordringen kommer tilbake i 2014 da utsatte investeringsprosjekter som allerede er lånefinansiert, kommer til utførelse. Likviditetsutviklingen er på bakgrunn av dette fortsatt bekymringsfull.

Et lyspunkt i likviditetsutviklingen er de to «hoppene» i september (grafene viser faktisk saldo til og med 24. september) som viser styrket likviditet i forhold til budsjett. Rammetilskuddet ble større enn periodisert budsjett og 3. delutbetaling av startlånsmidlene ble godskrevet bank i begynnelsen av september. Det andre hoppet omkring 18. september skyldes høyere skatt på formue og inntekt enn det som ligger til grunn i periodisert likviditetsbudsjett.

Risikoen i nåværende plassering av driftslikviditeten vurderes som meget lav, da midlene er plassert som innskudd i bank.

Langsiktige finansielle aktiva

Ringerike kommune har som formål å forvalte de langsiktige finansielle aktiva på en slik måte at kommunen over tid får en god avkastning som skal komme både dagens og fremtidige innbyggere til gode.

Ringerike kommune har i 2. tertial 2013 ikke hatt langsiktige finansielle plasseringer i form av kompliserte instrumenter. Kommunen har imidlertid en rekke eierandelerselskaper. Av disse er eierandelen på 88 prosent i Ringerikskraft AS den vesentligste. Denne eierandelen er oppført i kommunens balanse til en verdi av 140,6 mill. kroner (880 aksjer). Aksjer har ikke noe avtalt avkastning, men gir rett til utbytte fra foretaket når slikt blir besluttet utbetalt.

Ringerike kommune har budsjettetert med en andel av utbytte fra Ringerikskraft med 15 mill. kroner i 2013. Et lavere utbytte for 2012 ble besluttet på det ordinære eiermøtet. Utbyttet er fastsatt til 8,8 mill. kroner, eller 6,2 mill. kroner lavere enn budsjett.

Forvaltningen av finansielle passiva

Formålet med forvaltning av gjeldsporteføljen og øvrige finansavtaler er å skaffe kommunen finansiering til gunstigst mulig betingelser, uten at den påføres vesentlig finansiell risiko. Med finansiell risiko menes i denne sammenheng usikkerhet mht. fremtidig lånekostnad for kommunens gjeldsportefølje.

Det skal vurderes å bygge en låneportefølje med ulike rentebindingsperioder og forfall, slik at kommunen ikke opplever et refinansieringsproblem dersom rentenivået endres eller det er manglende kreditt i markedet.

Låneporteføljen bør ha en sammensetning av lån med ulik rentebinding. Styring av låneporteføljen skal skje ved å optimalisere låneopptak og rentebindingsperiode i forhold til oppfatning om fremtidig renteutvikling og innenfor et akseptabelt risikonivå gitt et overordnet ønske om forutsigbarhet og stabilitet i lånekostnader.

Forvaltningen legges opp i henhold til følgende:

- Refinansieringsrisiko skal reduseres ved å spre tidspunkt for renteregulering/forfall.
- Gjennomsnittlig rentebinding (durasjon – vektet rentebindingstid) på samlet rentebærende gjeld skal til enhver tid være mellom 1 og 5 år.
- Gjeldsporteføljen skal ha en fastrenteandel på minimum 25 % (lån med rentebinding 1 år frem i tid og over).
- Enkeltlån bør normalt ikke utgjøre mer enn 30 % av den samlede låneporteføljen.
- Lån med forfall inntil 1 år frem i tid skal maksimalt utgjøre 40 % av den samlede låneporteføljen.

Tabellen nedenfor gir en oversikt over utviklingen i kommunens gjeldsportefølje i 2. tertial 2013:

(Beløp i mill. kroner)	Investeringsgjeld	Startlån	Samlet gjeldsportefølje
Per 30.04.2013	919,1	131,2	1 050,3
Periodens avdrag	14,9	1,7	16,6
Ekstraordinære avdrag	-	-	-
Periodens låneopptak	-	17,5	17,5
Per 31.08.2013	904,2	147,0	1 051,2

(Startlån fra Husbanken er lån til videreformidling til kommunens innbyggere.)

Fylkesmannen har godkjent låneopptak til finansiering av investeringer på 98,853 mill. kroner i 2013. Årets lån til investeringsformål ble tatt opp i 1. tertial og inngått som et fastrentelån i Kommunalbanken med 10 års bindingstid til 3,86 prosent rente.

Fylkesmannen har også godkjent opptak av til sammen 35 mill. kroner i Startlån i 2013. I brev fra Husbanken av 25. mars 2013 tas det forbehold om kommunens lånesøknad kan imøtekommes fullt ut da det er stor etterspørsel etter lån i Husbanken som kan medføre at det må foretas ytterligere prioriteringer innenfor årets låneramme. Rammen vil derfor ikke bevilges og utbetales under ett, men i stedet vil startlånsmidler fra Husbanken normalt tildeles fire ganger per år. Kommunen er hittil bevilget 3/4 av det omsøkte årsbeløpet på 35 mill. kroner. Halvparten av årsbeløpet på 17,500 mill. kroner ble utbetalt fra Husbanken i begynnelsen av juni og utgjør periodens låneopptak av Startlån. Resterende innvilgede lånemidler på kr 8,750 mill. kroner ble utbetalt til kommunen i begynnelsen av september.

I henhold til kommunens finansreglement skal gjeldsporteføljen ha en fastrenteandel på minimum 25 prosent. Fastrenteandelen i kommunens gjeldsportefølje var ved inngangen til 2013 om lag 28 prosent og ved utgangen av 1. tertial om lag 35 prosent. I 2. tertial er det inngått fastrenteavtale på to eksisterende startlån i Husbanken. De nye rentevilkårene lyder på en nominell fastrente til 1,985 prosent i 5 år med virkning fra 1. juni 2013. Som en følge av disse betingelsene er fastrenteandelen ved utgangen av 2. tertial om lag 38 prosent.

Økt fastrenteandel gir, med dagens rentenivå, høyere renteutgifter på kort sikt enn flytende rente, men bidrar også til å redusere usikkerheten rundt fremtidige finansutgifter og igrigjennom sikre forutsigbare tjenester for innbyggerne. En renteøkning på 1 prosentpoeng vil ved en fastrenteandel på 38 prosent øke årlige renteutgifter med om lag 6,5 mill. kroner gitt kommunens gjeldsportefølje per 2. tertial.

I henhold til finansreglementet skal kommunens gjennomsnittlige rentebinding ha en durasjon på mellom 1 og 5 år. Graden av rentebinding ved inngangen til 2013 ga en durasjon på om lag 1,25 år. I 1. tertial økte durasjonen i porteføljen som følge av økt fastrenteandel og lengre bindingstid. Ved utgangen av 2. tertial er durasjonen snaut 1,8 år. Kommunens beregninger av durasjon er grove anslag basert på regneark.

Dagens rentebinding har følgende forfall:

(Beløp i mill . kroner)	Utestående pr 31.08.2013	Forfall neste renteregulering	Fastrentesats
KLP Kommunekreditt	133,0	03.02.2018	4,48 %
	46,5	19.11.2019	4,98 %
	46,6	19.08.2021	4,27 %
Kommunalbanken	149,9	01.11.2013	2,76 %
	96,4	27.02.2023	3,86 %
Husbanken	8,4	01.07.2014	3,60 %
	9,7	01.07.2019	4,40 %
	9,8	01.06.2018	1,99 %
	22,3	01.06.2018	1,99 %
	23,7	01.05.2021	4,20 %

Ingen lån utgjør mer enn 30 prosent av låneporteføljen. Fastrentelånet med rentereguleringsforfall i november 2013 utgjør 14 prosent av den samlede låneporteføljen.